

جایگاه تروریسم سایبری با نگاهی به اسناد بین المللی

مؤلف

عسل حاجی رضائی

انتشارات قانون یار

۱۴۰۰

سرشناسه	:	حاجی رضائی، عسل، ۱۳۷۵ -
عنوان و نام پدیدآور	:	جایگاه تروریسم سایبری با نگاهی به اسناد بین المللی / مولف عسل حاجی رضائی.
مشخصات نشر	:	تهران: انتشارات قانون یار، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	:	۲۲۶ ص.
شابک	:	۹۷۸-۶۲۲-۲۲۹-۵۲۷-۱
وضعیت فهرست نویسی	:	فیبا
یادداشت	:	کتابنامه.
موضوع	:	تروریسم رایانه‌ای -- پیشگیری
موضوع	:	Cyberterrorism -- Prevention
موضوع	:	تروریسم رایانه‌ای -- پیشگیری -- همکاری‌های بین‌المللی
موضوع	:	Cyberterrorism -- Prevention -- International cooperation
موضوع	:	جرایم کامپیوتری -- پیشگیری -- همکاری‌های بین‌المللی
موضوع	:	-- International cooperationComputer crimes -- Prevention
موضوع	:	تروریسم رایانه‌ای -- ایران -- پیشگیری
موضوع	:	Cyberterrorism -- Prevention -- Iran
رده بندی کنگره	:	۵/۶۷۷۳HV
رده بندی دیویی	:	۳۲۵/۳۶۳
شماره کتابشناسی ملی	:	۷۶۳۴۰۶۰
اطلاعات رکورد کتابشناسی	:	فیبا

انتشارات قانون یار

جایگاه تروریسم سایبری با نگاهی به اسناد بین المللی

تألیف: عسل حاجی رضائی

ناشر: قانون یار

ناظر فنی: محسن فاضلی

نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۰

شمارگان: ۱۱۰۰ جلد

قیمت: ۷۸۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۹-۵۲۷-۱

مرکز پخش: تهران، میدان انقلاب، خ منیری جاوید، پلاک ۹۲

تلفن: ۰۲۱۶۶۹۷۹۵۱۹

فهرست مطالب

۱۵.....	پیشگفتار
۱۷.....	فصل اول
۱۷.....	کلیات
۱۸.....	بخش اول: تعریف مفاهیم
۱۸.....	بند اول: اصطلاحات رایانه‌ای
۲۳.....	بند دوم: اصطلاحات حقوقی مرتبط
۲۲.....	بخش دوم: بررسی، تحلیل و شناخت واژه تروریسم
۲۴.....	بخش سوم: فاکتورها و عناصر ساختاری تروریسم
۳۵.....	بند اول: استفاده و یا تهدید به استفاده از خشونت، به صورت غیرقانونی و نامأنوس
۳۵.....	بند دوم: انتخاب طیف وسیعی از بزه‌دیدگان بی دفاع
۳۶.....	بند سوم: ایجاد رعب و وحشت
۳۶.....	بند چهارم: سازمان‌یافتگی عملیات‌های تروریستی
۳۷.....	بند پنجم: استفاده از ابزارها و شیوه‌های مدرن
۳۷.....	بخش چهارم: اصول کلی تروریسم سایبری و تقسیم‌بندی بزه‌دیدگان تروریسم سایبری
۳۸.....	بند اول: بزه‌دیدگان حقیقی تروریسم سایبری
۴۱.....	بند دوم: بزه‌دیدگان حقوقی تروریسم سایبری
۴۲.....	بخش پنجم: طبقه‌بندی تروریسم سایبری و افعال مرتبط با آن
۴۲.....	بند اول: جنگ اطلاعاتی
۴۳.....	بند دوم: جنگ سایبری
۴۴.....	بند سوم: جاسوسی سایبری
۴۵.....	بند چهارم: خرابکاری سایبری
۴۵.....	بند پنجم: اختلال زیرساختی
۴۶.....	بند ششم: حملات سایبری، هزینه و عواقب حملات سایبری
۴۷.....	بخش ششم: تقسیم‌بندی حملات سایبری
۴۷.....	بند اول: حملات ویروس‌ها، کرم‌ها و تروجان‌ها

۴۷	بند دوم: حملات خودی
۴۸	بند سوم: حملات توزیع شده انکار سرویس
۴۸	بند چهارم: نفوذ غیر مجاز
۴۹	بند پنجم: حملات علیه خدمات نام گذاری دامنه
۴۹	بند ششم: حملات انکار سرویس

فصل دوم..... ۵۱

راهکارهای پیشگیری از بزه‌دیدگان تروریسم سایبری در حقوق کیفری ایران و اسناد بین‌المللی

۵۱	بخش اول: راهکارهای پیشگیری از بزه‌دیدگان تروریسم سایبری در حقوق کیفری ایران
۵۳	بند اول: پیشگیری واکنشی یا کیفری
۵۳	بند دوم: قانون تجارت الکترونیک مصوب ۱۳۸۲
۵۴	بند سوم: قانون مجازات نیروهای مسلح مصوب ۱۳۸۲
۵۵	بند چهارم: قانون مجازات اسلامی
۵۶	بند پنجم: سایر قوانین و مقررات موجود
۶۴	بخش دوم: پیشگیری غیر کیفری
۶۴	بند اول: پیشگیری اجتماعی
۷۱	بخش سوم: پیشگیری اجتماعی رشد مدار
۷۳	بند اول: پیشگیری وضعی
۷۴	بند دوم: اقدامات فنی
۷۴	بند سوم: تدابیر فنی پیشگیرانه در سازمان‌ها و ادارات کشور
۷۵	بند چهارم: نصب و استقرار دیوار آتشین
۷۶	بند پنجم: سیستم‌های تشخیص نفوذ
۷۸	بند ششم: سیستم‌های پیشگیری از نفوذ و استفاده از برنامه‌های ضد ویروس
۸۰	بخش چهارم: نقش پلیس فضای تولید و تبادل اطلاعات ناجا در راستای امنیت فضای مجازی
۸۱	بند اول: سازمان بررسی جرایم سازمان یافته
۸۳	بند دوم: انجمن رمز ایران

بند سوم: مرکز ملی فضای مجازی	۸۴
بند چهارم: مرکز مدیریت توسعه ملی اینترنت (متما)	۸۵
بند پنجم: گروه زیر ساخت شبکه و امنیت فضای تبادل اطلاعات	۸۶
بند ششم: مرکز تحقیقات مخابرات ایران	۸۷
بخش پنجم: راهکارهای پیشگیری از بزه‌دیدگان تروریسم سایبری در عرصه بین‌المللی	۸۸
بند اول: اقدامات پیشگیرانه کیفری در اسناد بین‌المللی و منطقه‌ای	۸۹
بند دوم: کنوانسیون راجع به جلوگیری از اعمال غیرقانونی علیه امنیت هواپیمایی کشوری	۹۰
بند سوم: کنوانسیون جلوگیری از بمب‌گذاری تروریستی	۹۳
بند چهارم: کنوانسیون سرکوب حمایت مالی از تروریسم	۹۴
بند پنجم: کنوانسیون توکیو راجع به جرائم و برخی از اعمال ارتكابی دیگر در هواپیما	۹۶
بند ششم: قطعنامه شماره ۱۳۷۳ شورای امنیت	۹۷
بند هفتم: بیانیه یازدهمین نشست پیشگیری از جرایم و بسط عدالت کیفری سازمان ملل متحد در سال ۲۰۰۵	۹۸
بند هشتم: کنوانسیون اروپایی مقابله با تروریسم	۹۹
بند نهم: کنوانسیون منطقه‌ای سازمان همکاری‌های منطقه‌ای آسیای جنوبی	۱۰۱
بند دهم: کنوانسیون سازمان کنفرانس اسلامی در زمینه مبارزه با تروریسم بین‌المللی	۱۰۳
بند یازدهم: معاهده همکاری دولت‌های عضو کشورهای مستقل مشترک‌المنافع در مبارزه با تروریسم	۱۰۶
بند دوازدهم: کنوانسیون سازمان وحدت آفریقا درباره پیشگیری و مبارزه با تروریسم و پروتکل سال ۲۰۰۴	۱۰۸
الحاقی به آن	۱۰۸
بند سیزدهم: کنوانسیون عربی مقابله با تروریسم	۱۱۲
بند چهاردهم: توصیه‌نامه‌ها و کنوانسیون جرایم سایبر شورای اروپا	۱۱۲
بند پانزدهم: کنوانسیون سازمان کشورهای آمریکایی راجع به پیشگیری و مجازات اعمال تروریستی	۱۱۷
بند شانزدهم: قطعنامه ایجاد فرهنگ جهانی امنیت سایبری و تلاش‌های ملی برای حفاظت از زیرساخت‌های اطلاعاتی حساس	۱۱۸
بند هفدهم: قطعنامه ایجاد فرهنگ جهانی در رابطه با امنیت سایبر	۱۱۸
بند هجدهم: قطعنامه مبارزه با سوءاستفاده جنایتکارانه از فناوری اطلاعات	۱۱۹
بند نوزدهم: قطعنامه ایجاد فرهنگ جهانی امنیت سایبر و حمایت از زیرساخت‌های اطلاعاتی حساس	۱۲۰
بخش ششم: اقدامات پیشگیرانه غیر کیفری در اسناد بین‌المللی و منطقه‌ای	۱۲۱

پیشگفتار

امروزه تروریسم سایبری به یکی از چالش‌های عمده نظام‌های حقوقی، به خصوص نظام‌های کیفری تبدیل شده است. بزه تروریسم، دیگر از رویکردهای سنتی خود رنگ باخته و به سوی فناوری‌های نوین روی آورده است. در بیشتر کشورهای جهان به خصوص جوامع توسعه یافته، از تأسیسات رایانه‌ای و مخابراتی در انجام امور روزمره و اجرایی کشور مانند امور اعتباری و مالی، اتوماسیون‌های اداری، کنترل و نظارت‌های زیرساختی در حوزه‌های صنعتی، نظامی، بهداشتی، و... استفاده می‌شود. زیرساخت‌های حیاتی و اطلاعاتی، به عنوان عمده‌ترین بزه‌دیدگان تروریسم سایبری، بیشترین جذابیت و مطلوبیت را برای تروریست‌های سایبری دارند. با نگاهی به افزایش رخدادهای حمله‌های سایبری علیه بیشتر کشورهای توسعه یافته و بروز خسارات شدید در زیرساخت‌های حیاتی، می‌توان به فاجعه‌آمیز بودن نتایج حملات تروریستی سایبری علیه سیستم‌ها و دارایی‌های پی‌برده که تأثیرات شدیدی بر امنیت فیزیکی، اقتصاد ملی یا ایمنی همگانی خواهند گذاشت. در سال‌های اخیر استفاده از این گونه حملات، علیه تأسیسات مهم و حیاتی دولت‌ها گسترش یافته و به دلیل خصیصه پنهان ماندن هویت بزه‌کاران مذکور، این گونه از تروریسم مورد توجه ویژه اشخاص و دولت‌ها قرار گرفته است. با در نظر گرفتن وضعیت کنونی و بالا گرفتن تنش‌های سیاسی و اقتصادی میان دولت‌ها، حمایت ویژه از بزه‌دیدگان تروریسم سایبری ضروری است. بنابراین در این نوشتار سعی بر آن شده که به بیان و تشریح اقدامات اتخاذ شده در جهت حمایت از بزه‌دیدگان مذکور در حقوق کیفری ایران و اسناد بین‌المللی پرداخته شود؛ تا به خلأهای موجود در هر دو سطح داخلی و بین‌المللی، در زمینه اهتمام به بزه‌دیدگان تروریسم سایبری پی برده شود. با توجه به شیوع حملات سایبری در سرتاسر جهان، لزوم توجه به بزه‌دیدگان تروریسم سایبری در حقوق

موضوعه و اسناد بین‌المللی دیده می‌شود. کشور ما نیز از حملات سایبری مستثنی نبوده به طوری که در سال‌های اخیر، به دلیل شدت گرفتن مخالفت‌های سران کشورهای اروپایی و غربی به ادامه فعالیت‌های هسته‌ای در ایران، حملاتی به قصد مختل کردن این تأسیسات، از سوی برخی کشورها از قبیل اسرائیل و آمریکا صورت گرفته است. در خصوص موضع حقوق کیفری ایران در مقابله با تروریسم می‌توان گفت که قانون‌گذار کیفری ایران فاقد جرم‌انگاری مستقل در مورد تروریسم و جرایم آن است و در واقع سیاست جنایی ایران مبتنی بر سیاست مصداقی است و می‌توان مواردی را که با مفهوم تروریسم منطبق است تشخیص داد. از جمله موارد جرم‌انگاری شده که می‌توان برای مقابله با تروریسم استناد کرد، محاربه است و البته عده‌ای معتقدند که با جرم‌انگاری عنوان فقهی محاربه می‌توان با تروریسم و اشکال آن مقابله کرد ولی آشکار است که با توجه به گسترش فن‌آوری‌های نوین و استفاده گروه‌های تروریستی از آن، دیگر محاربه قادر نیست به تمامی این رفتارها پاسخ دهد. بنابراین با توجه به ماهیت و ابزارهای مورد استفاده توسط تروریست‌های سایبری و خلاء ناشی از قوانین کیفری و غیرکیفری، تلفات و خسارت‌های زیان‌بارتری را نسبت به دیگر انواع تروریسم متحمل خواهیم شد. گستردگی فضای سایبر و به خدمت گرفتن آن توسط اکثر افراد جامعه و زیرساخت‌های کشور، طیف گسترده‌ای از مباحث را پیرامون بزه‌دیدگان این پدیده و چگونگی حمایت و جبران خسارت‌های وارد آمده به آن‌ها را چه در حقوق داخلی کشورمان و کشورهای دیگر و چه در سطح بین‌الملل شکل داده است.